

РЕЦЕНЗИЯ

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ПО
ГЕОФИЗИКА, ГЕОДЕЗИЯ И ГЕОГРАФИЯ
№ 777/ 19. 11. 20 14 г.
СОФИЯ

на дисертационния труд за получаване на научната
и образователна степен „Доктор” на тема: „**Морфология
на карста в Панежски карстов район**”

Автор: **Евгени Георгиев Балтаков** – редовен докторант
към Департамент География към Национален институт
по геофизика, геодезия и география на БАН

Рецензент: **Ангел Сергиев Велчев** – професор, доктор
по физическа география и ландшафтознание

Настоящата рецензия ми е възложена от Научно жури, назначено със
заповед № 01 – 334/15.10.2014 г. на директора на Националния институт по
геофизика, геодезия и география при БАН.

Дисертацията на докторанта е разработена на базата на теренни полеви
изследвания и картировки и обобщение на досегашни научни изследвания на
редица наши автори под научното ръководство на доц. д-р Петър Ст. Петров
от Департамент География към Национален институт по геофизика, геодезия
и география на БАН.

I. Общи бележки

Общият обем на дисертационния труд включва 132 страници,
принтиран и стандартно странициран текст. В този обем се включват и 15
стр. списък на използваната и цитирана литература и 15 заглавия, използвани
материали от Интернет – общо 199 стр. От тях 141 са на кирилица и 43 на
латиница и 15 материала от Интернет. Текстът е придружен от 45 фигури, от
които 32 фотоматериали, 5 картни материала от други автори и 7 авторови
картни материала, компютърно оформени, в цветен вариант. Таблиците в
текста са 10 на брой. Всички илюстративни материали съдържат много добра
фактическа информация за интерпретация, анализ и синтез и по такъв начин

документира и научно допълва текста в отделните глави на дисертационния труд.

Дисертационният труд е структуриран в 6 основни глави, като всяка глава включва строго определен брой раздели. Освен това текстът включва 6 непълни страници заключение, съдържащи обобщени изводи от извършеното изследване. Разглеждани са и постигнатите приноси моменти според вижданията на докторанта.

Авторефератът е разработен на 12 страници и напълно отговаря на дисертационния труд. Към него извън текста са приложени и 9 картни изображения, включени към текста на дисертацията и са цитирани 2 публикации по дисертацията.

II. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно значение. Степен и мащаб на актуалността на проблема и конкретните задачи, разработени в дисертацията.

Изследването на карстовите комплекси в научно и приложно отношение имат важно значение, както за развитието на теоретическите основи на геоморфологията и на другите клонове на географските науки, така и за практически цели (за използване, контрола, мониторинг и опазване на природната среда, за урбанистична активност, пътно строителство, селскостопанска дейност, промишлено усвояване на природните ресурси и пр.).

На тази основа докторантът си е поставил за цел да бъдат проследени подробно геоморфоложките особености на Панежкия карстов район, една малка единица от над 20 – 25 % от националната ни територия, заета от карбонатни скали и карстов релеф. За изпълнение на тази основна цел той разработва шест основни проблема, формулирани като задачи за изпълнение. В цялостното си изпълнение на задачите докторантът е успял да отчете и ползва най-ценното от вече достигнатото у нас и да го надстрои в известна степен по оригинален начин със собствените си изследвания, с което да

достигне до изпълнението на поставените проблеми на карстологията в европейски мащаб.

III. Познава ли докторантът състоянието на проблема и оценява ли творчески литературния материал ?

По обем теоретико – методологичната част, нейното съвременно състояние и изученост на проблема и района на изследванията не са големи (общо 10 стр.), но се отличават с достатъчна изчерпателност. Научните постижения в геоморфоложките изследвания и в другите сродни области на изследване са хронологично разгледани и накратко критично анализирани. Текстът подсказва много добра осведоменост и компетентност на докторанта.

Литературната справка, която включва близо 200 източника на изследването на поставените проблеми съдържа освен цитираните в текста източници и редица публикации за изясняване на редица научни и практико – приложни материали.

IV. Избраната методика на изследване може ли да даде отговор на поставената цел и задачи на дисертационния труд ?

Представената за рецензиране разработка освен добрата инвентаризация на природните и антропогенни фактори се отличава и с подчертано методичен характер. Тя се свежда до два основни момента:

1. Добро познаване на методичния инструментариум, използван при съвременните геоморфоложки изследвания в нашата страна по отношение на анализа на повърхностните земни форми и особеностите на техния геоложки фундамент: геоморфоложки, морфографски, морфометричен, структурно геоложки, хидрогеоложки, картографски, полеви изследвания и методите на ГИС.

2. Задълбочено използване на методите за оценка на природните ресурси и за разработка на методика за използване на карстовите форми за

проектиране и устройство на ландшафтни паркове, в случая парк „Драгоишки скален венец“.

V. Кратка аналитична характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала

За мен като рецензент основните раздели, върху които се градят приносите на дисертационния труд са: „Морфохидрографският анализ“, „Вътрешната диференциация“ и „Рационалното природоползване в Панежкия карстов район“. За да бъде извършен надежден анализ и се стигне до определени заключения от съществено значение е добрият анализ на факторите на карстообразуването. Тук би следвало да бъде разгледан и факторът „антропогенна дейност на обществото“. Защото той напоследък играе все по-силна роля, и то особено в такива геосистеми, които носят азонални черти в своето развитие. От съществено значение за използване на земите в стопанската дейност е детайлизиране на регионалните единици и извършване на подялба на подрайони, които се характеризират с определен ресурсен материал. Тук дисертантът се докосва до важния въпрос за морфологичната структура на карстовата геосистема.

VI. В какво се заключават научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд ?

Авторът, след като прави сполучливи изводи от морфоложкото изследване в заключителния раздел, заключаващи се в няколко основни момента, като район със значително карстово разнообразие, обусловено от съчетанието на различните фактори и на второ място, като район с твърде големи хидроресурси. Тези два основни момента са разгледани в 5 основни направления.

Отчитайки тези моменти, авторът и в дисертационния си труд, и в автореферата достига до извода за формулиране на три основни приносни момента:

1. След обстоен анализ е направено детайлизирано райониране на пониско таксономично ниво, като обособява 4 подрайона, а именно: Брестнишко-Нановишки, Драгоишки, Беленско-Румянцевски и Ниновско-Пещернски.

2. Предложена е методична процедура за оценка на земите за различни видове дейности в това отношение и за създаване на ландшафтен парк в Драгоишкия подрайон, наименован „Драгоишки скален венец“.

3. И на трето място са разработени оригинални картни изображения, които са прекрасна основа за пространствена характеристика на карста, за неговата диференциация и практико-приложно използване.

Изхождайки от така формулираните приноси в дисертационната работа, според мен те покриват наукометричните показатели, изисквани за даване на научната и образователна степен „Доктор“. Изследванията на автора са отворени за бъдещо по-задълбочено изследване, за което говори и самият автор и са напълно пригодни за внедряване в различни отрасли на стопанството, включително и за педагогически цели при обучението на местно, регионално ниво и за подготовка на специалисти по география във висшите училища.

VII. Може ли да се оцени в каква степен дисертационният труд и приносите представляват лично дело ?

От документите, представени за рецензиране, и от протеклата дискусия по вътрешната защита (апробацията), на която присъствах, мога с увереност да твърдя, че дисертационният труд и приносите представляват лично дело на докторанта. Научното ръководство на доц. д-р П. Ст. Петров го приемам като умела консултативна намеса и практическа помощ при подготовка на дисертацията.

VIII. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Към документите по дисертационния труд са приложени и цитирани в автореферата два труда. Първият касае проблема за по-нататъшната и по-детайлна подялба на Панежкия карстов район и е публикуван като научна статия в „Проблеми на географията“.

Втората разработка е на английски език и е научен доклад, изнесен на международна конференция по картография, проведена в курортен комплекс „Албена“ през 2012 г.

Двете публикации покриват изискванията за присъждане на научната и образователна степен „Доктор“.

IX. Други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение

От представения дисертационен труд не става ясно за някои от картите дали са авторови или са интерпретация от други автори. Например: Почвената карта; Хипсометричната карта; Геоложката карта. Не става ясно снимките дали са дело на автора или са ползвани от други автори.

При прочит на дисертацията във втора глава, повлиян от пристрастното отношение на проф. Д. Канев към Сръбската географска школа, дисертантът приема, че терминът „карст“ е въведен в науката от Й. Цвиич. От цитирания труд на Ж. Радев (1915) се вижда, че този термин е въведен в немската литература от Сонклер (1873), а Цвиич го използва в края на века в монографията си.

В дискуссионен план, според мен, би следвало в трета глава да се говори за фактори на карстификацията, а не за предпоставки.

Поставените в този раздел въпроси имат за цел доизясняване на някои аспекти или оправяне на технически грешки и не намаляват положителната оценка на представената разработка.

Х. Заключение

След извършения анализ на представените материали считам, че всички показатели, изисквани от Закона, са успешно изпълнени и че дисертацията представлява един напълно завършен научен труд, който е изпълнен на съвременно научно ниво.

Предлагам на почитаемото Научно жури да гласуват и да присъдят научната степен „Доктор“ на редовния докторант към Департамент География към Национален институт по геофизика, геодезия и география на БАН Евгени Георгиев Балтаков.

16.XI.2014 г.

С о ф и я

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Ангел Велчев)